

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. III. An Deus certò cognoscat futura contingentia ante decretum, &
prædefinitionem suæ voluntatis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

quia praeiterita secundum Philosophos quoque fieri in- A
fecta non possunt, qui audierunt, quasi jam facta habe-
ant, quae futura sunt.

Addit Anselmus in libro de Concordia praes-
cientiae Dei & liberi arbitrii, Scripturam hunc
loquendi modum usurpare, & pro futuro praeter-
teritum tempus ponere; quia quae tempore praeter-
rita sunt, ad similitudinem aeterni praesentis, omnino
immutabilia sunt. In hoc siquidem magis similia
sunt aeterno praesenti temporaliter praeterita, quam
praesentia: quoniam quae ibi sunt, nunquam possunt non
esse praesentia; sicut temporis praeterita non valent un-
quam praeterita non esse; praesentia verò temporis om-
nia quae transeunt, sunt non praesentia. Huic ra-
tioni Anselmi fauet frequens modus loquendi, B
communis enim usus obtinuit, ut quae certò
fore pollicemur, jam esse facta dicantur. Unde
Hercules furens apud Senecam;

Lycus Creonti debitas penas dabit.

*Lentum est dabit. dat. hoc quoque est lentum, de-
dit.*

Ut certò res futura monstretur.

25. Tertia ratio sumitur ex D. Thoma opusculo
contra errores Graecorum cap. 10. ubi egregio
& profundissimo discursu, contingentiam rerum, C
& libertatem hominum, cum divinae praes-
cientiae infallibilitate conciliat. Considerandum
est (inquit) quòd Deus aliter habet scientiam de rebus,
quam homo. Homo enim subiectus est tempori, & ideo
res temporaliter cognoscit, quaedam respiciens ut praes-
sentia, quaedam ut praeterita, & quaedam praevidens ut
futura: Sed Deus est superior temporis decursu, & esse
suum est aeternum; unde & eius cognitio non est tempo-
ralis, sed aeterna. Comparatur autem aeternitas ad tem-
pus, sicut indivisibile ad continuum. In tempore enim
invenitur diversitas quaedam partium, secundum prius
& posterius succedentium; sicut in linea inveniuntur
diversae partes, secundum situm ad invicem ordina-
ta: sed aeternitas prius & posterius non habet, quia
res aeternae mutatione carent. Et sic aeternitas est to-
ta simul, sicut & punctum partibus caret secundum
situm distinctis. Punctum autem modo, sicut intra
lineam comprehensum, seu sit in principio lineae, seu in
fine, alio modo ut extra lineam existens. Punctum
ergo intra lineam existens, non potest omnibus par-
tibus lineae adesse, sed in diversis partibus lineae oportet
diversa puncta signari. Punctum verò quod ex-
tra lineam est, nihil prohibet aequaliter omnes lineae
partes respicere, ut patet in circulo, cuius centrum
cum sit indivisibile, aequaliter respicit omnes circum-
ferentiae partes, & omnes quodammodo sibi sunt
praesentes, licet non una earum alteri. Punctio au-
tem inclusio in linea similatur instans quod est termi-
nus temporis, quod quidem non adest omnibus par-
tibus temporis, sed in diversis partibus temporis di-
versa instantia signantur. Punctio verò quod est ex-
tra lineam, sicut et centro, quodammodo simila-
tur aeternitas, quae cum sit simplex & indivisibilis, to-
tum decursum temporis comprehendit, & qualibet
pars temporis est ei aequaliter praesens, licet partium
temporis una sequatur aliam. Sic igitur Deus qui de
aeternitatis excelso omnia respicit, semper totum
temporis decursum, & omnia quae geruntur in tem-
pore, praesentialiter intuetur. Sicut ergo cum vido
Sortem sedere, infallibilis est & certa mea cog-
nitio, nullatamen ex hoc Sorti necessitas sedendi im-
ponitur: ita Deus omnia quae sunt nobis praeterita,
vel futura, vel praesentia, quasi praesentia inspicit-

ens, infallibiliter & certitudinaliter cognoscit, ita ta-
men quòd contingentibus nulla necessitas imponitur ex-
istendi. Huius autem exemplum accipi potest, si com-
paremus decursum temporis ad transitum viae. Si quis
enim sit in via, per quam transeunt multi, videt qui-
dem eos qui sunt ante se: qui verò post ipsum transeunt,
per certitudinem scire non potest. Sed si quis sit in
aliquo excelso loco, unde totam viam aspicere possit,
sive ul videt omnes qui transeunt per viam. Sic ergo
homo qui est in tempore, non potest totum cursum tem-
poris simul videre, sed videt ea solum quae coram aspi-
ciuntur, praesentia scilicet, & de praeteritis aliqua: sed ea
quae ventura sunt, per certitudinem scire non potest.
Deus autem de excelso sua aeternitatis, per certitudi-
nem videt quasi praesentia omnia quae per totum tempo-
ris decursum aguntur, absque hoc quòd rebus conti-
gentibus necessitas imponatur. Quo discursu, Do-
ctor divinae praescientiae certitudinem & infalli-
bilitatem, cum hominum libertate, & rerum
contingentia, mirum in modum conciliat, sub-
indeque praecipuum fundamentum quò Cicero
movebatur ad auferendam Deo horum futu-
rorum, quae a causis liberis pendent praescientiam,
penitus convellit. Sed de hac difficili con-
cordia, tum in hoc Tractatu, tum in sequenti-
bus, ex professo agemus; unde in ea explicanda
hic immorari non expedit, ne eadem saepius re-
petamus.

Ad illud verò quod subditur, nempe quòd si in
Deo esset certa & infallibilis futurorum con-
tingentium scientia, vana esset & otiosa provi-
dentia ac sollicitudo hominum, tam circa tem-
poralia quam circa spiritualia. Neganda est se-
quela, quando enim Deus praescit & praedecinit
aliquem effectum futurum; simul etiam praescit
& praedecinit causas & media quibus debet even-
nire; subindeque scit quidem illum infallibili-
ter evenitum, sed per tales causas, & talia me-
dia: unde cum industria & sollicitudo humana
sit unum ex illis mediis & causis, quibus medi-
D antibus res tam spirituales quam temporales fieri
& contineri debent, illa necessario est adhibenda,
tam in spiritualibus quam in temporalibus: iuxta illud 2. Petri 1. *Sat agite ut per bona opera
certam vestram vocationem faciatis.* De quo etiam
rursus redibit sermo in Tractatibus de voluntate
Dei, & de praedestinatione; cum de divinis
praedefinitionibus, ac certitudine & infallibilitate
praedestinationis differemus.

ARTICULUS III.

*An Deus certò cognoscat futura contingentia,
ante decretum, & praedefinitionem
suae voluntatis:*

E CUM in qualibet scientia seu divina seu hu-
mana, duo observanda sint, nempe res sci-
ta, & medium seu modus sciendi, demonstrata
in Deo certà & infallibili futurorum contin-
gentium notitià, modum inquirimus quò illa
cognoscit, seu medium in quo illa intuetur, &
utrum ante vel post suae voluntatis decretum
praesciat, investigamus.

Quibusdam praemissis referuntur sententiae.

27. Notandum primò, quòd quando quaeritur, an Deus cognoscat futura contingentia, ante vel post decretum: per illas particulas, *Ante*, & *Post*, non significatur prioritas, vel posterioritas realis (quae non potest esse in Deo, cum omne quod in illo est, sit aeternum) sed rationis, cum fundamento in re. Id est, quòd intellectus habeat fundamentum concipiendi unum prius alio, v. g. decretum futuritione: hoc autem fundamentum nullum aliud esse potest, quam dependentia unius ab altero, hoc est futuritionis à decreto. Unde inquirere, an Deus cognoscat futura ante decretum, idem ac postulare, an ea cognoscat independentem ab illo.

28. Notandum secundò, Theologos distinguere duplex genus decretorum in Deo: quòdam ex sua natura, & ex propria virtute efficacia, antecedenter ad ipsum effectum contingentem, & determinationem ejus, utpote causativa hujus determinationis, & contingentia, seu libertatis actualis, unde & *praedeterminantia* appellantur; & haec decreta asseruntur à Thomistis, rejiciuntur à Recentioribus, qui putant ea inferre necessitatem, hoc ipso quòd antecedenti efficaciam, immutabili, determinationem causae contingentis, & liberè inferunt. Alia sunt decreta, quae ipsi vocant *Benigna & Temperata*: quia videlicet ex propria efficacia sua, non efficiunt determinationem causae liberè, sed illam supponunt à Deo praevisam per scientiam mediam: uade talia decreta non praebent causis liberis concursum determinativum, & causativum determinationis illarum. Sed purè indifferentem, & ab illis determinabilem, saltem quantum ad speciem actus.

29. Notandum tertio, Ad hoc ut aliquid possit habere rationem medii ducentis in cognitionem alterius, duo necessariò requiruntur. Primum ut antecedar, prioritate saltem naturae & causalitatis, rem quam manifestat: si enim esset purè concomitans, & ei correlatum; cum concomitantia & relata sint simul cognitione & naturà (ut docent Philosophi) illa simul cognoscerentur, & utrumque reciprocè esset ratio cognoscendi aliud, ut constat in paternitate, & filiatione. Secundo, illud quod habet rationem medii respectu alterius, debet habere necessariam, vel saltem infallibilem cum eo connexionem; quia cum cognitio unius ex alio, vel in alio aequivaleat eminenter discursui, & nullus discursus sit bonus, nisi hujus medium & antecedens, habeat necessariam, vel saltem infallibilem connexionem cum consequenti, oportet ut medium quod certò & infallibiliter ducit in cognitionem alterius, habeat necessariam, vel saltem infallibilem cum eo connexionem.

30. Notandum quartò, Aliquam cognitionem posse dici & esse conjecturalem duobus modis: subjective scilicet, & objective; sive ex parte cognoscentis, & rei cognita. Dicitur conjecturalis primo modo, quando cognoscens ducitur quibusdam signis, & conjecturis ad proferendum iudicium de aliqua re: quo pacto medicus explorando pulsus infirmi, vel inspicendo ejus sanguinem, aut urinam, iudicat conjecturaliter de ejus valetudine, vel morte futura. Et haec cognitio conjecturalis, cum sit imperfecta, &

Tom. I.

A importet dubietatem, & incertitudinem ex parte cognoscentis, non potest Deo competere. Secundo modo cognitio dicitur conjecturalis, quando aliquis cognoscit habitudinem & inclinationem quam habet aliqua causa ad producendum aliquem effectum, qui regulariter, & ordinariè, non tamen semper & infallibiliter, ab illa provenit. v. g. quando aliquis cognoscit nubes hyberno tempore esse inclinas ad pluvendum, & arbores tempore verno, vel aestivo, ad emittendos flores, vel producendos fructus: dicitur habere cognitionem conjecturalem ex parte objecti & rei cognita. Et haec cognitio, cum nullam dicat imperfectionem ex parte cognoscentis, sed solum ex parte rei cognita, non debet Deo denegari. His praemissis.

B Circa propositam quaestionem variae sunt Theologorum sententiae: licet enim omnes Recentiores in eo conveniant, quòd Deus futura contingentia & libera certò cognoscat, ante decretum, & praedeterminationem suae voluntatis: in assignando tamen medio, in quo illa contemplantur, ita inter se dissident ac discordant, ut vix possit tam multiplex opinandi & sentiendi diversitas in ordinem redigi. Ut tamen aliquantulum id possit intelligi.

C Notandum quintò: Futura contingentia non posse nisi duplici viâ cognosci, scilicet vel in se, vel in suis causis. In se, vel ratione veritatis determinatae, quam habeant in seipsis, vel ratione praesentiae seu existentiae, quam habeant in aliqua mensura superiori, in qua non tam ut futura, quam ut praesentia attingantur, & consequenter ut determinata. Item in causis suis possunt considerari, vel in causis proximis creatis, vel in causa increata & divina. In causis creatis, vel prout continentur in virtute propria talis causae creatae secundum se, vel ut continentur in ea, quatenus determinata à Deo. In causa etiam divina & increata possunt considerari, vel ut contenta in ipsa divina virtute secundum se, vel ut contenta in virtute divina, quatenus determinata decreto divinae voluntatis; quod decretum potest esse vel determinans & causans ipsam causam liberam, & contingentis determinationem; vel indifferentem, & expectans determinationem à causa libera, ut in ejus actus influat. Denique in divinum decretum potest considerari ut actuale & exercitum, vel ut futurum & ponendum; & juxta omnes istas considerationes, diversae ortae sunt sententiae circa modum quò Deus cognoscit futura contingentia & libera, seu circa medium in quo illa contemplantur.

Prima est Aegidii Romani in 1. dist. 38. ubi docet Deum cognoscere futura contingentia ante decretum, in suis ideis, vel in sua essentia, ut habet rationem ideae, aut speciei impressae.

Secunda est Molinae hic disp. 4. & Becani tomo 1. summae Theol. cap. 10. quaest. 9. qui asserunt Deum antecederet ad suum decretum, & determinationem suae voluntatis, suam infinitam intelligentiam, penetrare & cognoscere quid unaquaeque voluntas creata, sub quocumque statu & conditione ponatur, de facto volet, & in quam partem se inclinabit, dummodo Deus praebat illi concursum ad hoc necessarium, nec suspendat illum. Quem concursum, pro causis liberis, Molina vult esse indifferentem, & sub indifferentia voluntati oblatum, ut illa eligat, & determinet: & ita in vi illius, Deus non cognoscit actus nostros

Ff 3

libe.

liberos, sed tota illorum certitudo, & determinata cognitio, ad penetrationem voluntatis humanæ, sub illo concursu indifferenti seipsam determinantis reducitur. Hanc autem penetrationem, & perfectissimam cognitionem voluntatis humanæ, vocat Molina *super comprehensionem*, ad distinctionem cognitionis divinæ ab angelica, quæ licet comprehendat voluntatem hominis, in ea tamen non cognoscit actus nostros liberos, sicut Deus.

Tertia sententia est Fonseca Tomo 3. Metaph. & Suarez libro 2. de scientia Dei cap. 8. ubi docent Deum cognoscere futura contingentia, & nostros actus liberos, in suo decreto, non quidem actuali, & exercito, (ut volunt Thomistæ) sed futuro, & ponendo in sequenti signo rationis.

Quarta quæ his temporibus apud Recentiores invaluit, asserit Deum non cognoscere futura contingentia in aliquo medio objectivo, sed immediate in seipsis, & secundum propriam illorum cognoscibilitatem, & veritatem objectivam, quam dicunt habere independentem à divino decreto, ex natura & contradictionis: vel ex suppositione eventus futuri, & ex eo quod propositio de futuro, aliquando habebit unam de præsentibus, seu de inesse veram. Ita docent Vazquez, Herice, Martinonus & alii. Quam sententiam probabilem reputat Suarez libro 2. de scientia Dei cap. 2.

Non est prætermittenda Theophili Rainaudi singularis sententia, quæ asserit, Deum per scientiam mediam cognoscere quid factura esset voluntas creata in his vel illis circumstantiis, si sibi ipsi relinqueretur, & si se sola sine concursu illius operari posset. Ita expressè docet in libro cui titulus est, *Nova libertatis explicatio*, parte 2. cap. 4. num. 35. ubi hæc scribit: *Operatio creatura non antecedit actu & respicit concursum divinum, sed tantum conditionate, quatenus ante Dei concursum actu exhibitum obijctur divino intellectui operatio voluntatis creata, tanquam exoritur a ea, si ipsa voluntas se sola posset agere.*

33. Doctrina Thomistarum in tot opinionum varietates non scinditur, nec in tot sese implicat sententiarum labyrinthos. *Vera enim sapientia* (inquit Dionysius) *est à multis opinionibus convertens, & ad unam, veram, & uniformem congregans cognitionem, & uno unitivo lumine complens.* Super quæ verba D. Thomas ibidem lect. 4. sic habet: *Illi qui cognoscunt veritatem, conveniunt in una sententia, sed illi qui ignorant, dividuntur per varios errores.* Vera ergo sententia sicut in unico medio, in quo docet Deum ab æterno futura contingentia certò & infallibiliter præscire: decretum scilicet efficax suæ voluntatis, attingens non solum substantiam, sed etiam modum libertatis, & contingentia in rebus liberis, & contingentibus; illasque transferens à statu meræ possibilitatis, ad statum determinatæ futurationis; ac proinde faciens illas præsentibus in mensura æternitatis, quæ cum sit infinita simul & indivisibilis, ambit totum tempus, & omnes differentias ejus, ut dicit D. Thomas hic art. 13. Ita docent antiqui Thomistæ, Capreolus, Cajetanus, & Ferrarientis; & ex Recentioribus Bannez, Nazarius, Zumel, Albeda, alique plures, quos referunt Salmanticenses, & sequuntur discipuli Scoti, imitantes Subtilem Magistrum in 1. dist. 35. quæst. unica, & dist. 39. quæst. 1. §. *Tiſo de contingentia rerum.* Et ex Societate Henriques, Granadus, &

Cap. 4.
de di-
vin.
nomi-
ni.

A Ruissius, citati ab Alarcon tomo 2. disp. 2. cap. 6. qui duo ultimi admittunt præscientiam absolute fundari in decreto absoluto: primus verò docet præscientiam, etiam conditionaliter, à decreto conditionaliter pendere, ut constabit ex ejus verbis disputatione sequenti referendis.

§. II.

Demonstratur nihil esse determinatè futurum ante decretum, & prædefinitionem divinam voluntatis.

ANtequam varias illas extraneorum sententias, quas præcedenti §. exposuimus, & diversa illa media, in quibus Recentiores docent Deum futura contingentia, certò cognoscere ante decretum, sigillatim, & in particulari confutemus; firmiter statuendum ac demonstrandum est; nihil esse determinatè futurum ante decretum & prædefinitionem voluntatis divinæ, nec proinde cognoscibile ut tale ab intellectu divino; ut ex hoc generali principio, tota Adversariorum doctrina funditus evertatur, & scientia media, pro cuius defensione varia illa media excogitata sunt, penitus corruat, & in ipso hujus disputationis exordio veluti præfoceat.

Dico igitur, nihil esse certò & determinatè futurum, ante decretum & prædefinitionem divinam voluntatis, determinantis extrahere res ex statu & massa possibilitatis, atque dare existentiam in aliqua differentia temporis.

Conclusio posset probari variis auctoritatibus Sanctorum Patrum, præsertim D. Augustini, & S. Thomæ: Sed quia plures infra referemus, hic unicuique sed egregium, utriusque sancti Doctoris testimonium profertur. Invidiosissimus, ergo divina gratiæ defensor libro 16. contra Faustum cap. 4. reddens rationem cur fateatur se nescire an aliquid sit futurum: *Idem* (inquit) *nescio, quia quid habeat de hac re voluntas Dei me latet: illud me tamen non latet, sine dubio futurum, si hoc Dei voluntas habeat.* Quibus verbis appetitissime docet nostram conclusionem, & futurationem rerum, in decreto & determinationem voluntatis divinæ, tanquam in primam causam reduci.

Vestigia Augustini fideliter securus est fidelissimus ejus discipulus D. Thomas: nam in hac parte quæst. 16. art. 7. ad 3. hæc scribit: *Illud quod nunc est, ex eo futurum fuit antequam esset, quia in causa sua erat ut fieret, unde sublatà causa non esset futurum illud fieri: sola autem causa prima est æterna, unde non sequitur quod ea quæ sunt, semper fuit verum ea esse futura, nisi quatenus in causa sempiterna fuit ut essent futura, quæ quidem causa est solus Deus.* Ex quibus arguo. Eatenus tantum aliquid est futurum ab æterno; quatenus in causa prima fuit ut esset futurum: At non fuit ut esset futurum in causa prima, ratione omnipotentia, ut considerata in actu primo, nam ut sic tantum dat denominationem possibilis: ergo fuit ut esset futurum in causa prima, ut per decretum liberum determinata, ad dandam effectui existentia in tempore; & consequenter, non præintellectò divino decretò, nihil potest esse ut intelligi sub ratione futuri, ex mente & doctrina sancti Thomæ.

Probatum secundò ratione fundamentali desumptà ex natura & definitione futuri, supra à nobis exposita. Futurum enim est illud quod est determinatum in suis causis ad habendam existentiam

Aspetiam pro duratione sequenti : Sed antecedenter ad decretum & prædefinitionem voluntatis divinæ , nulla res est determinata in suis causis, ad habendam existentiam pro duratione sequenti: Ergo in signo rationis illud antecedenter, nihil est determinatè futurum, sed merè possibile. Minor constat, Deus enim est una & præcipua ex causis quæ debent concurrere ad productionem rerum : Sed antecedenter ad suum decretum, Deus non est determinatus ad productionem illarum, ut constat, cum decretum sit ipsamet determinatio causæ primæ : Ergo antecedenter ad decretum, nulla res est determinata in suis causis, ad habendam existentiam pro duratione sequenti. Major autem initio hujus disputationis fuit à nobis demonstrata, auctoritate Sanctorum Patrum, & efficaci ratione, petita ex differentia quæ intercedit inter possibile, futurum, & existens. Res enim merè possibilis continetur intra potentiam causæ omnino indifferentis & indeterminatæ ad ejus productionem. Res existens est totaliter egressa à suis causis, & posita extra dependentias illarum. Res verò futura, cum sit media inter merè possibilem, & existentem, etiam medio modo se habet; nec est totaliter posita extra suas causas, sicut existens, neque contenta in sola potentia causæ omnino indifferentis ad ejus productionem, sicut merè possibilis; sed continetur in determinatione ipsius causæ, & inclinatur, ac determinatur ad dandam illi existentiam in aliqua differentia temporis. Unde D. Thomas quæst. 16. de malo art. 7. *Cognoscere futura in causa sua, nihil aliud est quam cognoscere præsentem inclinationem causæ ad effectum.* Et quæst. 2. de verit. art. 12. ad 7. *Cum dicitur hoc est futurum, vel futu- rum, designatur ordo qui est in causis illius rei ad ejus productionem.*

17. Probatur tertio aliâ ratione fundamentali. Decretum Dei est prima radix, & primum principium determinatæ futuritionis in rebus : Ergo antecedenter ad illud, non possunt esse, vel concipi res ut determinatè futura. Consequenter patet, effectus enim non potest esse vel concipi ante suam causam. Antecedens verò probatur. Illud est prima radix, & primum principium determinatæ futuritionis in rebus, quod primò determinat primum principium possibilitatis illarum : At primum determinans primum principium possibilitatis rerum, est divinum decretum : Ergo illud est prima radix, primumque principium determinatæ futuritionis illarum. Major constat, possibile enim est quid superius ad futurum & non futurum, sicut animatad hominem & leonem : quare sicut illud quod determinat, & contrahit rationem animalis ad speciem v. g. hominis, illam constituit; ita & illud quod determinat primum principium possibilitatis rerum, est prima radix, primumque principium futuritionis illarum. Minor verò probatur. Primum principium possibilitatis rerum est divina omnipotentia, ut notum est lumine naturali : Sed illud quod primò determinat divinam omnipotentiam ad productionem rerum in aliqua differentia temporis, est divinum decretum : Ergo illud est id quod primò determinat primum principium possibilitatis rerum. Minor constat, cum enim Deus non sit agens naturale, sed liberum, non operatur nisi ex libera determinatione suæ voluntatis; ac proinde ejus omnipotentia, quæ de se est indifferens & indeterminata ad productionem

A rerum, non potest ad illam determinari, nisi à libero decreto suæ voluntatis.

Confirmatur & magis illustratur hæc ratio, Res omnes creatæ possunt in triplici statu considerari, scilicet in statu possibilitatis, futuritionis, & existentia; & in his tribus statibus, à Deo, ut à primo principio dependent. Nam in statu possibilitatis pendent à divina omnipotentia quæ potest eas producere, & illis dare esse in statu futuritionis, à divino decreto, Dei potentiam determinante, ut det illis esse in aliqua differentia temporis in statu verò existentia; ab actuali influxu & causalitate Dei illas creatis & conservantis in esse. Sicut ergo repugnat aliquid esse possibile, independenter à divina omnipotentia; & existens, independenter ab influxu & causalitate Dei: ita implicat, aliquid esse vel concipi ut futurum, independenter à decreto & determinatione voluntatis divinæ, subindeque in signo rationis illam antecedente.

Hæc argumenta adeo evidentia & demonstrativa sunt, ut Suarez fateatur ex illis evidenter demonstrari, nihil esse absolutè futurum, independenter à decreto Dei absoluto. Additamen, res contingentes & liberas esse conditionatè futuras, independenter à decreto conditionato actuali & exercito. Quia, inquit, talia futura involunt decretum ex parte conditionis, non nunquam præsens, & actu positum, sed tanquam futurum, & ponendum.

Verum hæc responsio & doctrina Suaris, fusc impugnabitur infra : ostendemus enim, futura conditionata non minus dependere à decreto conditionato, actuali & exercito; quam absoluta ab absoluto, & decretum divinum non posse habere rationem futuri, etiam virtualiter, nec ut tale à Deo cognosci.

Addo quòd, hæc responsio non coherent cum principiis illius Authoris, & aliorum Recentiorum, qui docent unam ex propositionibus contradictoriis de futuro conditionato, esse determinatè veram, & alteram falsam, pro priori ad divinum decretum, ex vi & natura oppositionis contradictoriae, vel ex suppositione eventus futuri, & ex eo quòd propositio de futuro conditionato, habebit vel haberet aliquando unam de inesse, seu de presenti veram. Nam cum ante decretum absolutum, possint formari propositiones contradictoriae de futuris absolutis, & conditionatis, ac fieri eadem suppositio eventus futuri, manifestum est, juxta principia Adversariorum, propositiones contradictorias de futuris contingentibus, tam absolutis, quam conditionatis, esse determinatè veras, pro priori ad decretum, ac proinde illarum objectum determinatè futurum, & quantum ad hoc nullum posse ab illis inter absoluta & conditionata discrimen assignari. Sed de hoc fusc infra demonstrando inutilitatem scientiæ mediæ.

Non valet etiam responsio aliorum Recentiorum, qui dicunt contingentia habere determinatam futuritionem à decreto generali & indifferenti concurrendi ad quodcumque creatura voluerit: non autem à decreto prædeterminante, & à prædefinitione voluntatis divinæ. Hæc enim responsio ex principiis supra statutis confutata manet; si enim futurum est illud quod est determinatum in suis causis, ad habendam existentiam pro duratione sequenti, manifestè sequitur, futura contingentia aut libera non posse habere futuritione determinatam, à decreto illo generali

38

39. Prof. g. 2. de gra. 118.

40. Disp. 6. a. 5. §. 4.

Disp. 6. a. 5. §. 7.

41

Art. 6.

Met in Bibli...

rali & indifferenti quod Adversarii fingunt in Deo, cum ab illo non possint habere determinationem in causa prima; hæc enim à decreto purè indifferenti determinari nequit, alioquin tale decretum non deberet dici indifferentens, sed determinans.

42. Confirmatur: Cum indifferentens & determinatum inter se opponantur, non minus repugnat ex duplici principio indifferenti simul conjuncto, procedere determinatum effectum, quam ex nive & glacie simul junctis produci calorem; vel ex duplici voluntate omnino indifferenti, contrahi matrimonium, ut supra dicebamus: Ergo cum omnipotentia divina sit de se indifferentens ad productionem rerum, si illi adjungatur decretum etiam indifferentens, non poterit esse principium & causa determinatæ futuritionis illarum.

Disp.
3. a. 2.
5. 2.

43. Probatur tertio conclusio aliâ ratione fundamentali. Si res contingentes, aut liberæ, essent determinatè futura, absolutè, vel conditionatè, antecedenter ad decretum, & prædeterminationem voluntatis divinæ: vel talis futuritio conveniret illis ex se, & ex sua natura, vel ex causalitate Dei, aut alterius causæ? Nullum ex his potest dici: Ergo, &c. Major constat à sufficienti enumeratione: Minor verò probatur, quantum ad singulas partes. Et in primis quod futurum contingentiæ & libera non possint habere futuritionem ex se, & ex sua natura, evidens est: Tum quia essent futura necessariò, & ex natura rei, non verò liberè & contingenter, & sic Deus non posset facere ut non essent futura: quod enim convenit alicui ex se, & ex sua natura, convenit ei necessariò, nec potest à Deo impediri. Tum etiam, quia ab eodem principio res habent futuritionem ab æterno, à quo habent existentiam in tempore: At futura contingentiæ non habent existentiam in tempore à se, & ex sua natura: Ergo neque futuritionem ab æterno.

Secunda etiam pars non minus est certa, cum enim Deus non sit agens naturale, sed liberum, nulla potest in illo esse vel concipi causalitas, aut determinatio circa creaturas, antecedenter ad decretum, & liberam determinationem suæ voluntatis.

Denique tertia pars Minoris probata manet ex dictis: Cum enim omnis causalitas, & efficientia, ac determinatio causarum secundarum, pendeat à causalitate, & determinatione Dei, si nulla possit esse vel concipi causalitas, & determinatio Dei circa creaturas, ante decretum, per quam extrahantur à statu meræ possibilitatis, & transferantur ad statum determinatæ futuritionis; nulla etiam poterit in tali signo esse vel concipi causalitas, vel determinatio causarum secundarum, à qua futura contingentiæ habeant determinatam futuritionem.

44. Confirmatur & magis illustratur hæc ratio. Res futura in hoc distinguitur à merè possibili, quod res merè possibilis est indifferentens ad esse vel non esse, nec ullum dicit ordinem ad existentiam; res verò futura, est determinata ad habendam existentiam in aliqua differentia temporis: unde in futuritione includitur aliqua actualitas, ordo scilicet ad existentiam, qui non includitur in merè possibilitate. Cum ergo antecedentes ad decretum, nihil possit esse vel concipi, à quo res contingentes vel liberæ, habeant talem actualitatem, & ordinem ad existentiam (ut enim jam ostendimus, non possunt in tali signo

illum habere à se, nec à causa prima, nec à secunda) manifestum est, in tali signo illas non posse esse, nec cognosci à Deo, ut determinatè futuras, sed tantum ut merè possibles.

Respondent Adversarii: Contingentiæ antecedenter ad divinum decretum, non habere futuritionem, nec à se, nec à determinatione causa primæ, vel secundæ, sed ex suppositione eventus futuri: ex eo enim quod aliquando in tempore verum erit dicere de Petro v. g. quod disputat, vel convertitur; verum fuit ab æterno, in signo antecedenti decretum, & in quocumque alio signo imaginabili, dicere de illo quod disputabit, vel converteretur.

Verum hæc responsio est mera elusio, ac illusio, & manifesta petitio principii. Cum enim antecedenter ad decretum, res omnes sint in statu meræ possibilitatis, & indifferentiæ ad existendum, vel non existendum: ex vi talis signi, & dispositionis factæ in illo, non potest magis supponi quod res eveniet, quam quod non eveniet, & quod Petrus disputabit, & convertetur, quam quod non disputabit, & non convertetur. Quare sic potest formari argumentum. Vel suppositio illa eventus futuri antecedenter ad decretum, habet aliquod fundamentum, vel nullum? Si primum, quæritur quodnam illud sit: vel natura ipsius rei contingentiæ, quæ postulet existere in aliqua differentia temporis, vel determinatio causæ primæ, aut secundæ? & sic recurrunt argumenta proposita. Si secundum, sequitur suppositionem illam esse merè chimæricam, nec habere fundamentum, nisi in imaginatione Adversariorum.

Secundò, Vel suppositio illa eventus futuri, à qua Adversarii volunt contingentiæ habere futuritionem determinatam ante decretum, est necessaria, vel libera? Neutrum dici potest: Ergo, &c. Minor quantum ad primam partem evidens est: Si enim talis suppositio esset necessaria, futuritio quæ ex ea oriretur, & in illa fundaretur, non posset esse libera & contingens; & sic contingentiæ necessariò & non liberè evenirent. Probatur verò quantum ad secundam: cum enim decretum Dei sit primum liberum, & prima radix totius libertatis creatæ, & participatæ, ut infra ostendimus; est etiam primum fundamentum omnis suppositionis liberæ & contingentiæ; ac proinde antecedenter ad illud, nulla potest esse vel concipi suppositio libera vel contingens, sed naturalis tantum, & necessaria.

Tertio, Cum talis suppositio eventus futuri possit fieri & concipi in quocumque signo imaginabili, poterit fieri & concipi in signo antecedenti divinam omnipotentiam, ac proinde rerum possibilitatem; & sic res contingentes & liberæ, poterunt prius esse & concipi ut futuræ, quam ut possibles, quod implicat manifestam contradictionem; cum enim futuritio rerum supponat illarum possibilitatem, si illæ conciperentur futuræ, antecedenter ad signum possibilitatis illarum; conciperentur ut futuræ, priusquam essent futuræ.

Probatur ultimò conclusio ratione desumpta ex Aristotele & D. Thoma 1. de interpretatione cap. 8. Si res essent determinatè futura, ante decretum, & liberam determinationem voluntatis divinæ, essent futura necessariò, & ex natura rei, non verò liberè, & contingenter; & sic tolleretur omnis libertas, & contingentiæ rerum, quod est hæreticum. Sequela Majoris probatur, ut enim ibidem

quitur quod ex decreto illis adveniat aliqua nova perfectio, & consequenter aliqua mutatio.

Ad objectionem, concessio Antecedente, neganda est Consequentia. Ex eo enim quod idea divina sint infinite in representando, solum sequitur quod illa representent omnia quae sunt representabilia, & eo modo quo sunt representabilia: unde cum antecederet ad divinum decretum de futuritione rerum, nihil sit representabile ut futurum, sed solum ut possibile; eo quod in eo signo, res omnes sint in statu purae possibilitatis; ideae divinae, quamvis infinite in representando, non representant, nec representate possunt ante decretum, res sub esse futuro, sed tantum sub esse possibili.

Hac responsio & doctrina explicari potest, & illustrari exemplo speculi. Sicut enim speculum, quantumcumque perfectum, non representat nisi objecta quae sunt, non vero quae erunt, vel fuerunt; non defectu virtutis representativae in ipso, sed defectu objecti, quod non est representabile: ita similiter essentia divina habet rationem veluti purissimi speculi, in quo res omnes relucent, & representantur intellectui divino, eo modo quod sunt cognoscibiles; & representabiles: id est ut merè possibiles, si sint in statu merae possibilitatis, ut futurae, si sint determinatae in suis causis ad habendam existentiam, & ut praesentes & existentes, si sint actus propriae extra suas causas. Sicut ergo quando speculum representat aliquod objectum quod antea non representabat, hoc non fit per mutationem ipsius speculi, sed potius per mutationem objecti, quod fit illi praesens, eique obicitur: ita similiter quando essentia divina, ut habet rationem ideae, representat post decretum res ut futuras, cum ante illud representaret eas solum ut possibiles: nulla advenit ei mutatio ex decreto, sed solum per illud res transferuntur à statu merae possibilitatis, ad statum futuritionis, & sunt cognoscibiles, & representabiles ut futurae, cum antea essent solum cognoscibiles, & representabiles ut merè possibiles. Ex quo patet responsio ad confirmationem.

§. V.

Impugnatur Sententia Molinae.

58 **M**olina loco supra citato certam futurorum tam absolutorum, quam conditionatorum notitiam, reducit ad altissimam, & imperferutabilem comprehensionem divini intellectus, quae comprehendit arbitrium creatum, & in illo quid esset acturum, si in hac aut illa occasione poneretur, certo cognoscit. Ex quo infert, nec Deum in sua voluntate, decreta sua ut futura, nec Angelum in voluntate humana, futuros ejus actus liberos, certo posse cognoscere: quia nec Deus suam voluntatem, nec Angelus voluntatem humanam supercomprehendunt, sed tantum comprehendunt. Quem modum dicendi non approbant, nec sequuntur alii Theologi ejusdem familiae, excepto Becano. Ut ergo hac sententia Molinae efficaciter confutetur.

Dico secundò: Futura contingentia absoluta vel conditionata, non possunt à divino intellectu certo cognosci in suis causis liberis, aut contingentibus, prout praeveniunt praedeterminationem divinam.

59 Probatur primò conclusio ex Sancto Thoma I.

A. Perihem. lect. 13. in 1. dist. 38. quaest. 1. art. 5. quaest. 2. de verit. art. 12. quaest. 12. art. 10. Primo contra Gentes cap. 67. Item 2.2. quaest. 171. art. 6. 1. parte quaest. 57. art. 3. quaest. 86. art. 4. & hic art. 3. quibus locis expressè docet, in causis contingentibus non posse futura contingentia certo cognosci, sed conjecturaliter tantum. Ergo modus ille dicendi Molinae, apertissime contrariatur doctrinae D. Thomae.

Probatur secundò ratione ex illis locis desumpta. Deus non potest cognoscere futura contingentia, & libera in causis secundis, aut in voluntate creata, nisi eo modo quo in illis continentur: alioquin talis cognitio esset falsa, & induceret imperfectionem in cognoscente: At secluso decreto praedeterminante, futura contingentia & libera non continentur certo in causis secundis, aut in voluntate creata: Ergo non possunt in illis certo cognosci. Major constat, Minor probatur. Causae contingentes, & liberae, ex se sunt indifferentes, & indeterminatae ad ponendum vel non ponendum effectus contingentes, & actus liberos; & possunt vel ab extrinseco impediri, ne in actum exeant, vel se determinare ad actum oppositum. Ergo cum effectus in causa eo modo se habeant in cognosci, quoad esse; cum illa sit medium cognitionis, quia est medium, & causa essendi: sicut effectus contingentes & liberi, seclusa divina praedeterminatione, in causis contingentibus & liberis, non habent esse certo & infallibiliter: ita nec in illis, aut ex illis, possunt certo & infallibiliter cognosci, sed conjecturaliter tantum. Quam rationem tangit Sanctus Doctor art. 13. hujus quaest. his verbis: *Causa contingens se habet ad opposita, & sic contingens in futurum, non subditur per virtutem alicuius cognitionis. Unde quicumque cognoscit effectum contingentem in sua causa tantum, non habet de eo nisi conjecturalem cognitionem.*

Confirmatur & magis declaratur haec ratio. Voluntas humana v.g. antecederet ad decretum, & praedeterminationem voluntatis divinae, potest considerari, vel secundum se, vel ut in his aut illis occasionibus & circumstantiis constituta, aut mota & excitata tali vel tali motione morali: Sed quocumque ex his modis consideretur, non potest esse medium in quo certo & infallibiliter, possint cognosci ejus actus liberi futuri: Ergo illi non possunt antecederet ad decretum & praedeterminationem voluntatis divinae, in voluntate humana certo & infallibiliter cognosci. Minor probatur: Voluntas humana, non solum secundum se spectata, sed etiam ut fiat sub illis circumstantiis & occasionibus, & prout hac vel illa motione morali movetur, & excitatur, manet indeterminata, & indifferens ad utrumlibet, ad amorem verbi gratia, vel ad odium, etiam in sensu composito, ita ut utrumque possit conjugere, & componere cum tali excitatione morali, & cum illis occasionibus & circumstantiis: maxime in sententia Adversariorum, qui volunt ad libertatem necessariò requiri, ut possit quibuscumque ad agendum praerequisitis, voluntas maneat semper indifferens ad utrumlibet, etiam in sensu composito. Ergo seclusa divina praedeterminatione, non possunt in voluntate humana, certo cognosci actus ejus liberi futuri.

Respondet Molina, haec argumenta solum demonstrare actus liberos futuros, non posse certo cognosci

cognosci in voluntate humana, per comprehensionem illius, non tamen probare de supercomprehensione: unde cum Deus non solum comprehendat voluntatem creatam, sed etiam supercomprehendat; eò quod lumen intellectus divini, in infinitum excedat cognoscibilitatem voluntatis creatæ, in illa certò cognoscit ejus actus liberos futuros.

63 Sed contra primò: Vel actus liberi possunt in arbitrio creato certò, & infallibiliter cognosci, vel non? Si primum, sequitur quod illi possunt certò cognosci ab Angelo, per comprehensionem voluntatis creatæ; de ratione siquidem comprehensionis est, quod nihil objecti lateat comprehensionis, & quod attingat in causa id omne quod in se continet, & cujus potest esse medium infallibile. Si secundum, illi non poterunt certò cognosci ab intellectu etiam divino, per supercomprehensionem; cum illa non possit attingere effectus in causis secundis, & actus liberi in voluntate creatæ, nisi eò modo quò in illis sunt cognoscibiles, & quò in eis continentur: alioquin, ut antea dicebamus, talis cognitio mutaret objectum, & induceret imperfectionem in cognoscente.

Secundò, id tantum est cognoscibile in aliquo, quod ex vi illius cognosci potest: Ergo si supercomprehensio non terminatur ad actiones liberas, ut cognoscibiles ex vi liberi arbitrii creati, sed ex vi eminentiæ divinæ scientiæ: non cognoscit illas in arbitrio creato, ut in medio.

Tertiò, Cognitio non præstat objecto vim motivam, aut quasi motivam, per quam possit certò cognosci, sed potius eam in illo supponit: Ergo si voluntas creatæ, ratione suæ indifferentiæ, & defectibilitatis, non habeat quò se vim quasi motivam, quâ possit ducere in certam & infallibilem suorum actuum futurorum cognitionem, non poterit illam recipere à lumine infinito divini intellectus, eam supercomprehendente, & in infinitum excedente ejus cognoscibilitatem.

Quartò, Si Deus discursivè cognosceret effectum per causam, non posset ex arbitrio creato, ut supercomprehensio, certò colligere determinationem actuum liberorum: Ergo nec etiam non utens discursu. Consequentia patet, nam licet Deus non utatur formali discursu, virtualiter tamen, seu eminenter discurret; ac proinde quod in objecto, formali discursu nequit cognoscere, neque etiam poterit per virtutem aut eminentem. Antecedens autem probatur. Ut per discursum certò unum ex alio inferatur, sive intercedat comprehensio, sive supercomprehensio objecti, debet cum illo connecti infallibiliter, & per bonam consequentiam inferri: At ex arbitrio creato (utpote causâ fallibili, & defectibili) ad esse determinatum actuum liberorum, consequentia infallibilis effici nequit; sicut ex principio solum probabili, & incerto, non potest deduci conclusio demonstrativa: Ergo &c.

64 Probatur tertiò conclusio: Quoties aliquis effectus per se essentialiter dependet à duabus causis, ut cognoscatur certò, & infallibiliter futurus, oportet quod determinatio utriusque causæ cognoscatur: sicut enim in sua existentia, ab utriusque influxu & causalitate; ita & in sua future, ab utriusque determinatione dependet: Atqui futura contingentia, & actus liberi

nostræ voluntatis, per se & essentialiter dependent, non solum à causis secundis, & à voluntate creatæ; sed etiam à Deo, & à voluntate divina, tanquam à prima & universalissima causa: Ergo ut illi cognoscantur certò & infallibiliter futuri, debet cognosci non solum determinatio causarum naturalium, & voluntatis humanæ, sed etiam decretum ac determinatio voluntatis divinæ.

Denique probari potest conclusio argumentato ad hominem contra Molinam. Deus non cognoscit certò in sua voluntate, sua decreta ut futura, antecederet ad actualem illorum existentiam, ut fatetur Molina: Ergo nec in voluntate creatæ, certò præcitat ejus actus liberos futuros. Probatur Consequentia, si enim voluntas divina non potest esse medium in quo Deus cognoscat suos actus liberos futuros, à fortiori nec voluntas creatæ poterit esse medium ad suos actus liberos futuros, certò & infallibiliter cognoscendos. Et mirum est, quod Molina velit in sola voluntate creatæ cognosci ejus actus liberos, non autem in voluntate divina ejus decreta. Et quod magis mirum, à absurdum est, quod ad cognoscendos actus liberos futuros voluntatis creatæ, velit non requiri cognitionem divini decreti, & determinationis voluntatis divinæ.

Neque valet responsio hujus Authoris dicitis, ideo Deum non cognoscere in sua voluntate sua decreta, sicut in voluntate creatæ præcitat ejus actus liberos futuros: quia non supercomprehendit suam voluntatem divinam, sicut voluntatem creatam. Licet enim Deus supercomprehendat voluntatem creatam, & tantum comprehendat voluntatem suam: attamen illa ut supercomprehensa, non est perfectius cognita, quàm voluntas divina ut tantum comprehensa: alioquin perfectius à Deo cognosceretur voluntas creatæ, quæ est objectum remotius divinæ scientiæ, quàm voluntas divina, quæ est ejus objectum propinquius, & immediatius: quod est prorsus absurdum. Ergo si cognitio Dei, ut terminata ad voluntatem divinam, & ut est ejus comprehensio, nequit certò in illa attingere ejus libera decreta; non poterit etiam eadem cognitio, ut terminata ad voluntatem creatam, & quatenus est illius supercomprehensio, certò attingere in illa actus ejus liberos futuros: vel si ad ipsos potest certò terminari, poterit etiam ad illa se extendere.

§. VI.

Solvuntur argumenta Molina.

67 Primò arguit Molina ex S. Thoma 1. contra Gentes cap. 67. ratione 3. ubi docet quod sicut ex causâ necessariâ, certò cognoscitur effectus necessarius; ita ex causâ contingenti non impedita, certò cognoscitur effectus contingens: Ergo etiam in libero arbitrio non impedito, secundum doctrinam Divi Thomæ, Deus certò poterit ejus actus liberos futuros cognoscere.

68 Secundò aliter arguit: Sæpe (inquit) contingit, ut pater ex indole filii sibi innata, conjaturaliter cognoscat in quam partem liberè inclinabitur: Ergo cum Deus inclinationem voluntatis nostræ, infinite perfectius penetret, & cognoscat, quàm quilibet pater indolem sui filii,

filii, evidenter cognoscat in quam partem liberam arbitrium creatum, hac vel illa occasione oblatam, seipsum determinabit, sub concursu indifferenti quem illi offert.

69 Teriò, Comprehensio arbitrii creati terminatur ad omne cum quo habet necessariam connexionem: Ergo ejus supercomprehensio non sistet in effectibus necessariò connexis, sed ad actus liberos evidenter cognoscendos ut futuros pertinget. Paret Consequentia, nam supercomprehensio, cum sit perfectior comprehensio, plura attingit in objecto, quam comprehensio.

70 Denique in nostra sententia, Deus certò cognoscat in libero arbitrio ut pramotò efficaciter, actus liberos, ut determinatè futuros; & tamen ut sic pramotum, cum illis indifferenter connectitur, alias pramotio tolleret libertatem. Ergo in medio, & in causa indifferenti, potest effectus certò cognosci, & consequenter in arbitrio creato, est sit indifferens, poterunt certò cognosci actus liberi futuri.

71 Ad primum respondeo primò, hoc testimonium D. Thomæ magis nocere quam favere Molinæ: in eo siquidem docet Sanctus Doctor, futura contingentia posse certò cognosci, in causis secundis non impeditis, & supposito quòd cognitio impedimentorum certò innotescat: unde cum illa non possit certò Deo innotescere, nisi in decreto quod habet, de non impediendis causis secundis, ne suos effectus producant; antecedenter ad tale decretum, Deus non potest in causis secundis effectus contingentes certò cognoscere.

72 Respondeo secundò, quòd quamvis Deus in causis secundis non impeditis, independenter à quocumque decreto, certò cognosceret futura contingentia: seclusò tamen decreto prædeterminante, non posset in libero arbitrio creato, ejus actus liberos futuros certò præscire. Ratio disparitatis est evidens, causæ enim naturales sunt ex se & ex sua natura determinatæ ad suos effectus producendos: v.g. arbor ad fructificandum, nubes ad pluvendù hyberno tempore; unde nisi ab extrinseco, & à causis superioribus & potentioribus impediuntur, infallibiliter tales effectus producant: arbitrium verò creatum, cum ex se sit indifferens, & indeterminatum ad operandum, vel non operandum, & ad eliciendos actus hujus vel illius speciei; & in principio omnino indifferenti, & indeterminato, non possit cognosci certus, & determinatus effectus (ut supra ostendimus) in voluntate creata, seclusà prædeterminatione divinâ, non possunt ejus actus liberi futuri, certò & determinatè cognosci.

73 Ad secundum, concessò Antecedente, nego Consequentiam: licet enim Deus infinite perfectius cognoscat voluntatè hominis, quam pater indolem, & mores sui filii: in illa tamen, non potest certò cognoscere ejus actus futuros, cum in ea non sint certò cognoscibiles, seclusà prædeterminatione divinâ: in principio enim indifferenti, ut indifferens est (ut saepe diximus) nõ potest cognosci certus, & determinatus effectus. Imò quãtò magis penetratur, & quãtò perfectius cognoscitur causa indifferens & indeterminata, tantò magis cognoscitur ejus contingentia, & indifferentia ad operandum vel non operandum.

74 Ad tertium nego etiam Consequentiam: licet enim supercomprehensio excedat comprehensionem, ille tamen excessus non tenet ex parte

A objecti; ita quòd comprehensio attingat in objecto aliquid quòd non cognoscat comprehensio (de ratione enim comprehensionis, ut supra dicebamus, est ut nihil objecti lateat cognoscendum) sed tantum ex parte modi cognoscendi, quatenus clariùs per illam videtur illud quòd per comprehensionem obscurius cognoscitur. Unde ex eo quòd Deus voluntatem humanam supercomprehendat, solùm potest inferri quòd in ea, antecedenter ad decretum, habeat perfectiorem & clariorem cognitionem conjecturalem de actibus ejus liberos futuris, quam Angelus qui eam tantum comprehendit. Quando autem dicimus Deum antecedenter ad decretum, actus nostros liberos cognoscere conjecturaliter; non intendimus admittere in intellectu divino cognitionem conjecturalem ex parte subjecti (hæc enim importat imperfectionem dubietatis & incertitudinis, ex parte cognoscentis) sed cognitionem conjecturalem tantum ex parte objecti, & re-cognita, ut supra exposuimus: hæc enim nullam dicit imperfectionem in cognoscente, sed tantum in objecto cognito.

Ad ultimum, concessò Majori, distingo Minorem: liberum arbitrium ut pramotum, cum actibus liberos indifferenter connectitur: indifferentiã libertatis, concedo. Indifferentiã suspensionis, nego. Sive ut alii loquuntur, indifferentiã actuali, & positivâ, concedo: indifferentiã potentiali, & privativâ, nego.

Explicatur breviter: In libero arbitrio creato duplex solet indifferentiã distingui: una potentialis, & privativa, quæ consistit in carentia, & suspensione actus, & quæ idcirco à quibusdam, *indifferentiã suspensionis*, appellatur, quam voluntas habet antequam operetur; & hæc est imperfectio libertatis creatæ, illi conveniens ex eo quòd nõ est actus purus, ideoq; non competit libertati divinæ. Alia dicitur positivâ, & actualis, quam alii vocant *indifferentiã libertatis*, quæ consistit in eo quòd voluntas quando actu operatur, & elicit aliquem actum, retineat potentiam ad oppositum. Dicitur ergo, liberum arbitrium creatum, antecedenter ad efficacem Dei motionem, esse indifferens primo modo; ac proinde in illo (seclusà divinâ prædeterminatione) non posse certò cognosci ejus actus liberos futuros. Suppositâ verò divinâ motione, & prædeterminatione, licet maneat indifferens secundo modo (id est taliter agens, ut retineat potentiam ad oppositum) non est tamen indifferens primo modo, & indifferentiã potentiali, & suspensionis, id est suspensum, & absq; ulla determinatione; sed determinatè respicit aliquem actum liberum, ut infallibiliter simul & liberè eliciendum. Quomodo autem cum illa determinatione libertas subsistat, suo loco dicetur.

S. VII.

Theophili Raynaudi sententia exploditur.

EX dictis facilè confutari potest sententia Theophili Raynaudi, asserentis loco supra citato, Deum scientiã mediã explorare, quid factura esset nostra voluntas, in his vel illis circumstantiis, si se sola, & absque divino concursu agere posset. In primis enim, si voluntas creata, ut habet adjunctum solum concursum similitateum, & ut subest motioni, & gratiæ solum moraliter excitanti, non potest esse medium, in quo Deus certò & infalli-

infallibiliter cognoscat ejus actus liberos futuros, ut contra Molinam ostendimus: à fortiori eadem voluntas, nudè & solitariè sumpta, & sine divino concursu considerata, non poterit habere rationem mediè ducentis in certam & infallibilium suorum actuum futurorum notitiam.

77 Secundo, Absurdissimum est fingere Deum hujusmodi hypothesen impossibiles facere, ad dirigenda sua decreta, vel ad temperandum suum cum causa libera concursum, ne ejus libertatem lædat, eis uti. Nos quidem eas facimus, quando ex absurdo, & impossibili nobis notum, quod consequitur ex antecedente, aliud absurdum, nobis vel omnino ignotum, vel saltem minus cognitum, inferimus: Deo autem omnia quæ nota sunt, nec unum ex alio inferit, nulliusque rei possibilitatem, ex alterius impossibilitate, dijudicare potest.

78 Tertio, implicat Deum concipere aliquid possibile, independentè ab omnipotètia sua: Ergo cum futura, etiam sub conditione, quæ, imò magis à Deo dependeat, quàm merè possibilis, à fortiori repugnabit Deum posse concipere actum voluntatis creatæ ut conditionatè futurum, independentè à sua causalitate & concursu.

79 Quarto, Inquirere quid homo faceret, si se solo ageret, & sine concursu Dei; idem est, ac investigare, quid facturus esset homo, si esset Deus; soli enim Deo convenit agere independentè à quocumque alio, & sine auxilio, & concursu alterius: At ridiculum est fingere quòd Deus exploret per scientiam mediæ, quid homo facturus esset, si esset Deus: Ergo & absurda ac planè ridicula Theophilii sententia, qui, ut ab hac difficultate se expediat, in omne latius se vertit, sed eò archius se implicat, quòd magis enittitur se exolvere, ut planè esse mus in pice videatur.

80 Denique, Cùm Deus, juxta Theophilum, inspicit voluntatem ex se quasi operantem, vel prævidet eisdem numero & specie actus, vel diversi generis? Primum aperte repugnat, nam voluntas operativè ex se independentè à Deo, esse impeccabilis, & infinita: quòd ergo fieri potest, ut conveniat iisdem numero & specie actibus, cum voluntate peccabili & indige concursus Dei? Si verò secundum dicatur, scientia mediæ non magis infertur ad dirigendam providentiam divinam, quàm spectulor qui referret duci exercitibus, non longè abesse agrum carduis & arbutis, instar aciei ordinatis, plenum, ut ex illo nuntio paret se perinde ad pugnam, ac si hollis accederet. Quis credidisset eò pruriginem & licentiam ingeniorum deventisse, aut eà vertiginè circumagi potuisse, ut totam providentiam divinam cardinem constituent in cogitatione, nescio quâ, exploratrice actionis Chimariæ, dicitur à creatura, si esset Deus, aut quod perinde est, si se solà posset agere independentè à Deo: inquit eleganter P. Baronius libro de libertate humana & gratia divina. Dum hanc Theophilii sententiam paulò attentius perpendo (subdit idem Author) venit mihi in mentem, dictum illius Hieronymi, qui inspectâ mole & magnificentia templi Divi Laurentii sacri, & Hieronymitarum Monasterii, quòd infinitis sumptibus extruxit Rex Catholicus Philippus 11. voti reus, post victoriam ad Sanctum Quirinum die Festo Divi Laurentii de Gallis reportatam, quasi atrox exclamavit: horrendum fuisse periculum, ejus evadendi causâ, tam grandi sacramento se Rex obstrinxerat. Ita de hac Theo-

Tom. 4.

A philii sententia cenfeo: nisi causam suam gravissimè periclitari, ac penè desperatam sensisset, nunquam instar Curii, pro salute publica, se in profundam abyssum præcipitem dedisset. Nam præter multa quæ objecimus, quid diciturus esset, si adhuc viveret, ad argumentum de operationibus supernaturalibus? Responderetne eas cognosci certò futuras, etiam si fingamus, nullo Dei adjutorio egere, quasi se solâ, & vi naturali possit voluntas prorumpere in operationes, cujuscuque sint generis, etiam supernaturalis?

§. VIII.

Rejicitur modus dicendi Suarez.

B Suarez libro de scientia conditionatorum c. 8. cui adhæsit Fafolus hic dubio 18. docet Deum in aliquo signo rationis, antecedenter ad decretum, ut exercitè in illo existens, ipsum cognoscere ut futurum; & in illo ut sic cognito, futura contingentia, & libera certò præscire. Nec quantum ad hoc, aliquid discrimen constituit inter futura absoluta & conditionata. Quem etiam modum dicendi amplectitur Fonseca in Metaphysica, loco supra citato. Hæc tamen sententia meritò displicet, non solum Thomistis, sed etiam cæteris Societatis Authoribus, & scientiæ mediæ Defensoribus; illamque suppresso Authoris nomine rejiciunt Vazquez disp. 65. cap. 4. Arubal disp. 47. Herice disp. 7. cap. 9. & alii plures ejusdem familiæ, cum quibus

Dico, Deum non cognoscere futura contingentia, & actus liberos nostræ voluntatis, antecedenter ad suum decretum, ut exercitè existens, in ipsomet decreto cognito ut futuro.

Probatum primò: Deus non cognoscit, nec potest cognoscere sua decreta ut futura: Ergo neque præscire futura contingentia & libera in suo decreto, cognito ut futuro in sequenti signo rationis. Consequentia patet, Antecedens verò multipliciter probatur. Primò ex D. Thoma qu. 6. de veritate art. 3. ad 10. ubi dicit Actus prædestinationis, cum mensuretur æternitate, nunquam cadit in præteritum, sicut nunquam est futurus; sed semper consideratur, ut egrediens à voluntate per modum libertatis. Quibus verbis clarissimè docet, decreta in Deo non posse esse, vel concipi ut futura, sed solum ut præsentia, & ut actu egredientia à voluntate divina.

Secundò, Deus cognoscit suum decretum intuitivè: Ergo illud cognoscit ut præsens, non vero ut futurum. Consequentia patet, in hoc enim distinguitur cognitio intuitiva ab abstractiva, quòd prima terminatur ad rem, ut præsentem, & existentem; secunda verò abstractit ab ejus præsentia, vel existentia.

Tertio, Illud quod concipitur ut futurum, concipitur sub non esse, seu sub expectatione & transitu à non esse ad esse: Sed nihil in Deo potest concipi sub non esse, vel sub transitu à non esse ad esse, cùm Deus sit actus purus, & ipsum esse per essentiam: Ergo nihil potest in illo esse, vel concipi ut futurum.

Denique, Decretum Dei est æternum, & ut tale à Deo cognoscitur: Ergo non cognoscitur ab illo ut futurum. Consequentia manifesta est; futurum enim repugnat æternitati, & destruit conceptum ejus essentialem: cùm enim sit invisibilis & tota simul, non novit præteritum & futurum, sed quicquid in ea est, non nisi est, ut dicit D. Augustinus super Psalmum 101. Ergo

Gg 3

fi de-

- si decretum Dei, ab illo cognoscatur ut æternum, non potest cognosci ut futurum.
- 86 Respondet Suarez, hæc argumenta solum demonstrare, Deum non cognoscere suum decretum, ut realiter futurum, quia futuritio realis repugnat æternitati, & enti per essentiam; non tamen probare, illud non posse cognosci à Deo, ut virtualiter futurum: sicut enim admittitur à Theologis prioritas virtualis inter essentiam divinam & ejus attributa, & inter attributa, quorum unum est ratio à priori alterius (ut immutabilitas æternitatis) sic nihil vetat in divinis decretis, admittere futuritionem virtualem; ita ut si per impossibile non essent æterna, & Deo præsentia, illa ut futura cognosceret.
- 87 Verùm hæc responsio multas patitur instantias, pluresque congerit, & accumulatur difficultates. In primis enim, ut Deus cognosceret sua decreta virtualiter futura, deberet in se distinguere prioritates illas, & signa rationis, quæ format intellectus noster; siquidem ille solus potest concipere unum virtualiter futurum respectu alterius, qui eorum distinctionem virtualem potest apprehendere: Sed hoc repugnat perfectioni divini intellectus, hæc enim distinctio virtualis fingitur, & apprehenditur ab intellectu humano, propter debilitatem, & imperfectionem sui luminis, quod unico conceptu infinitam Dei cognoscibilitatem & adæquare, & exhaustire nequit: Ergo Deus nequit cognoscere sua decreta ut virtualiter futura.
- 88 Secundo, Licet inter duo attributa divina, quorum unum est ratio à priori respectu alterius, possit concipi prioritas virtualis unius ad alterum; non tamen in uno & eodem virtualiter indistincto, imò nec inter duo, quorum unum non est ratio à priori alterius: Atqui decretum divinum non distinguitur virtualiter à seipso, & cognitio Dei respectu futurorum, non se habet ut ratio à priori, respectu divini decreti: Ergo divinum decretum non potest cognosci à Deo, ut virtualiter futurum.
- 89 Tertio, Et si gratis concederemus, dari in divinis decretis prioritatem virtualem, hæc tamen non sufficeret ad futuritionem virtualem; nam illud idem virtualiter exigitur, ad futuritionem virtualem, quod realiter requiritur ad futuritionem realem: Atqui ad istam non sufficit quæcumque distinctio aut prioritas, vel posterioritas realis, sed exigitur quòd unum sit realiter prius existens quàm aliud; ut constat exemplo essentia & proprietatum; quæ licet realiter inter se distinguantur, & essentia sit realiter prior proprietatibus, utpote illarum principium; tamen inter essentiam & proprietates, non datur vera successio, nec proprietates verè, & realiter sunt futuræ respectu essentia; quia simul cum illa existunt, & essentia non est illis prior, prioritate existentia, & instantis in quo, sed prioritate tantum naturæ, & instantis à quo: Ergo similiter ad futuritionem virtualem, non sufficit quæcumque virtualis distinctio, aut prioritas, sed requiritur quòd cum distinctione virtuali, unum existat prius alio, prioritate existentia & instantis in quo: At hæc prioritas non potest reperiri in Deo: tum quia omnia divina existunt per unicam indivisibilem existentiam: tum etiam, quia se mutuo transcendunt, & unum in alio intrinsicè imbibitur, ac proinde, cum nulla res possit prius existere, iis quæ intrinsicè in illa imbibuntur, nihil in Deo prius prioritate instantis
- A in quo, existit quàm alterum: Ergo &c.
- Probatum secundò conclusio: Si posset divinum decretum cognosci ut futurum, maxime pro illo signo rationis, quò divina voluntas intelligitur ut indifferens ad hoc vel illud decretum ponendum. Ita Suarez ubi supra num. 7. At pro illo priori nequit decretum intelligi sub ratione futuri, sed tantum sub ratione possibilis, omni imperfectione possibilitatis creata seclusa: Ergo pro nullo signo, potest decretum ab æterno existens, obtinere rationem futuri. Probatum Minor: Pro signo possibilitatis rerum, nulla res creata intelligitur ut determinatè futura: Ergo nec pro signo possibilitatis decreti, illud cognosci potest, ut determinatè futurum: At signum indifferentiæ voluntatis divinæ, est signum possibilitatis decreti: Ergo in tali signo divinum decretum non potest cognosci ut futurum.
- Si dicas, Præter signum indifferentiæ voluntatis divinæ, & signum existentia decreti, dari aliud medians inter utrumque, posterius primo, & præcedens secundò, in quo intelligitur potest decretum sub ratione futuri. Contra est, nam pro hoc signo inter utrumque medio, vel intelligitur divina voluntas, ut omnino indifferens ad velle & non velle, vel intelligitur determinata ad velle: Si primum, non potest intelligi decretum ut futurum, magis quàm ut non futurum. Si secundum: Ergo antecederet ad decretum, ut exercitè existens, intelligitur aliquid divinam voluntatem determinans, quod est implicatorium: Ergo illud signum medium est omnino fictitium.
- Explicatur illud ampliùs: Ideo pro signo indifferentiæ voluntatis, nequit intelligi decretum ut futurum, quia illa est omnino indifferens ad decretum, & ejus negationem: At hæc indifferens non potest auferri, nisi per decretum, quod est libera determinatio voluntatis divinæ: Ergo divinum decretum non potest concipi ut futurum, in aliquo signo rationis illud antecedenti.
- Tertio probatur conclusio, & magis impugnatur hic modus dicendi Suaris. Si propter aliquam rationem, scientia futurorū contingit, existentiam decreti præcederet: maxime quia si per impossibile non existeret decretum, nec esset ab æterno præfens, Deus illud futurum cognosceret. Ita arguit Suarez ubi supra nu. 6. At hæc ratio, & falsum supponit, & nihil concludit: Ergo hujus Authoris fundamentum ruinosum est. Probatum Minor, in primis quòd supponat falsum, patet; nam scientia quæ Deus cognoscit decretum, est intuitiva respectu illius, & consequenter ab existentia illius, ut à ratione à priori dependens: Ergo ex hypothesi quòd decretum non esset Deo præfens ab æterno, talis scientia per locū à priori desineret esse.
- Quòd verò nihil concludat, probatur: nam eadem ratione cognosceret Deus Verbum ut futurum: Consequens est falsum: Ergo &c. Probatum sequela: Si enim per impossibile, Verbum ab æterno non esset, sed esset in tempore futurum, Deus ab æterno cognosceret ejus futuritionem; quod non potest negare Suarez, si vera est hypothesis, quam circa decretum confingit: Ergo si ex illa hypothesis circa decretum facta, rectè colligit Deum cognoscere suum decretum ut futurum, antequam intelligatur existens: id ipsum tenetur fateri respectu Verbi Divini, quod nempe ut futurum cognoscitur à Deo, ante-

antequam intelligatur ut exercitè existens.

Probat quatuor conclusio, & magis impugnat Sententia Suarez, ex absurdo quod ex ea sequitur. Si enim Deus in signo rationis antecedente existentiam sui decreti, illud ut futurum cognoscat, cognoscerit illud ut futurum necessarium, & non liberè: Sed hoc est absurdum, & repugnans libertati divinæ. Ergo &c. Sequela Majoris probatur. Omne quod cognoscitur ut futurum, debet cognosci ut habens determinationem in sua causa, ad existendum in duratione vel instanti sequenti: At divinum decretum, in eo signo, in quo secundum Suarez cognoscitur ut futurum, non potest cognosci ut habens determinationem liberam, sed naturalem & necessariam in voluntate divina: Ergo non potest cognosci ut liberè, sed ut necessarium futurum. Minor probatur: Si enim in eo signo in quo secundum Suarez, decretum à Deo cognoscitur ut futurum, supponeret in voluntate divina aliquam determinationem liberam, supponeret in illa aliud decretum (omnis enim determinatio libera voluntatis divinæ, decretum est) & sic daretur decretum de decreto, & processus in infinitum. Unde si in tali signo illud concipiatur, ut habens aliquam determinationem in voluntate divina, non potest concipi habere in illa aliam determinationem, quam naturalem & necessariam. Quare ille Author, ut humanam libertatem astringat, destruit divinam; ac proinde etiam & humanam, quæ sine divina subsistere nequit; sicut nec rivulus sine fonte, neq; radius sine Sole, nec universaliter ullus effectus sine sua causa.

Denique rejici potest hæc sententia Suarez, ex alio inconvenienti, quod sequitur ex illa: Sequitur enim scientia absolutorum in Deo, non minus esse mediam inter liberam & naturalem, quam scientiam conditionerum, in Adversariorum sententia: Sed hoc illi non admittunt: Ergo &c. Probat sequela Majoris: Scientia conditionerum objective involvit liberum decretum, ut jam fere omnes Adversarii fatentur; & tamen, quia non supponit illud subjective, ut exercitè existens, non est scientia libera, sed vel libera imperfectè, vel media inter naturalem & liberam; juxta diversas illorum sententias, infra referendas: Ergo similiter si scientia absolutorum, non supponat decretum subjective, & ut exercitè existens in Deo, sed objective tantum illud involvat, ut docet Suarez, non erit libera perfectè, sed media inter liberam, & necessariam.

§. IX.

Diluantur argumenta Suarez.

Objicit primò Suarez: Deus, pro illo signo rationis, in quo nondum intelligitur habere liberum decretum, comprehendit suam essentiam, & voluntatem: Sed non potest illam comprehendere, nisi in ea cognoscat sua decreta futura in sequenti signo: cum enim cognitio comprehensiva sit omnibus modis perfectissima, debet se extendere ad id omne quod in objecto comprehenso continetur: Ergo Deus cognoscit sua decreta ut futura.

Secundò, Decreta Dei libera in illo signo rationis, in quo voluntas divina non concipitur adhuc determinata ad creandum v. g. hoc universum, non sunt actus presentia in seipsis; cum in tali signo non habeant, nec concipiuntur habere existentiam: Ergo sunt futura, ac proinde ut ta-

lia, ab intellectu divino cognoscuntur, & in illis futura contingentia, & actus liberi nostræ voluntatis.

Tertiò, In illo signo in quo Deus antecedit sua decreta libera, & concipitur habere scientiam simplicis intelligentiæ, ista propositio, Deus non decernet in sequenti signo creare universum, est falsa; cum sit difformis suo objecto, ac proinde ejus contradictoria, nempe: Deus decernet in sequenti signo creare universum, vera: Ergò decretum de creatione mundi, in tali signo est determinatè futurum, ac proinde cognoscibile ut tale ab intellectu divino.

Quartò, Si Deus non posset cognoscere suum decretum ut futurum, maximè quia illud est æternum, & æternitate mensuratum: Sed hoc non obstat: Ergo illud cognoscit ut futurum. Major pater, Minor probatur dupliciter. Primò quia licet decretum sit æternum, hoc tamen non obest, quin illud sit & cognoscatur à Deo ut possibile, per scientiam simplicis intelligentiæ, quæ comprehendit suam voluntatem, ut potentem ad liberè se determinandum, ad creationem v. g. hujus universi: Ergò à fortiori æternitas divini decreti, non obstat quin illud in aliquo signo rationis possit habere rationem futuri, & ut tale à Deo cognosci. Consequentia videtur manifesta, quia futurum minus distat à præfenti, quam possibile; cum istud non transeat in præfens, nisi mediante futuro.

Secundò probatur eadem Minor Si Deus ab æterno creasset Angelum operantem, v. g. diligentem, posset cognoscere talem dilectionem, ut posteriore, & quodammodo futuram, respectu naturæ illius Angeli: Ergo non repugnat aliquid esse æternum, & nihilominus cognosci à Deo ut futurum, saltem virtualiter.

Ad primum dicendum, quod quamvis Deus in illo priori in quo in eo concipiuntur tantum actus naturales & necessarii, comprehendat per scientiam simplicis intelligentiæ suam essentiam, & voluntatem; in ea tamen non cognoscit sua decreta ut futura, quia cum in tali signo divina voluntas sit omnino indifferens, & indeterminata ad productionem rerum, non est mediū in quo divina decreta possint cognosci, ut determinatè futura: ut enim supra dicebamus contra Molinam, in principio indifferenti & indeterminato, non potest cognosci certus & determinatus effectus. Addo quòd, illud argumentum Suarez supponit dari in Deo aliquam prioritatem in quo, inter actus necessarios & liberos: quod esse falsum, constabit ex statim dicendis.

Ad secundum nego Antecedens, quia signum illud in quo divina voluntas concipitur ut indifferens, & indeterminata ad creandum v. g. hoc universum, non est aliqua prioritas in quo, sed tantum à quo, quæ non sufficit ad futuritatem etiam virtuale, ut ostendimus §. præcedenti: alioquin proprietates possent dici futuræ, respectu essentia; & Pater æternus posset cognoscere suum Verbum ut futurum, ut ibidem dicebamus.

Explicatur & magis illustratur hæc responsio ex Salmanticensibus hic disp. 7. dub. 4. ubi docent, quòd licet inter actus liberos Dei & necessarios, sit aliqua prioritas instantis à quo quatenus scilicet actus necessarii, sunt rationes liberorū, à quibus quasi à priori pendent; & etiam prioritas instantis in quo, secundum modum nostrum imperfectum concipiendi, qui tamen non

habet

habet fundamentum in re: non tamen debet admitteri prioritas instantis in quo, in ordine ad intellectum divinum, & fundata in ipso objecto. Nam ut egregiè dicit D. Thomas loco suprà citato, in Deo non concipitur actus liber ut egressurus, sed ut egrediens: sicut à causa agente in actu secundo, non concipitur effectus egressurus, sed actu egrediens: unde sicut licet principium actuale operationis, sit prius illà, prioritare naturæ, & instantis à quo; operatio tamen non est, nec concipi potest ut futura respectu illius, quia existit in eodem instanti cum illa: prioritas enim à quo, non est prioritas durationis, & existentiae, sed causalitatis tantum, & naturæ. Ita similiter, cum actus liberi sint posteriores necessarii, secundum instans tantum à quo, & non in quo, non possunt esse, nec concipi ut futuri, saltem ab intellectu divino.

101 Dices: Si actus liberi sint in eodem instanti in quo sunt necessarii, sequitur quòd Pater æternus producendo Verbum, sua decreta, & in illis creaturas ut futuras cognoscat, & sic quòd Verbum Divinum procedat ex cognitione futurorum: quod est contra communem Theologorum sententiam.

Respondent Salmanticenses ubi suprà, negando sequelam Majoris, quia cum Verbum Divinum sit ens omnimodè necessarium, duo requirit ex parte cognitionis à qua procedit: primum quidem, quòd talis cognitio in eodem signo in quo prædictum Verbum intelligitur procedere. Secundum, quòd illa sit de objecto omnino necessario, non verò contingenti, aut libero; ac prinde quòd sit cognitio simpliciter necessaria: quod secundum deest divinæ cognitioni, ut terminatur ad actus liberos ipsius Dei, & ita prædicti actus, & eorum cognitio, se habent merè concomitanter ad productionem Verbi Divini, nec formaliter ad illam concurrunt. Ut in Tractatu de Trinitate dicemus.

Disp.
9 art.
3.

102 Ad tertium, Negandum est suppositum Antecedentis, in quo supponitur quòd Deus, antecedit sua decreta libera, aliquà prioritare in quo, & non solam à quo. Si verò Antecedens intelligatur de signo rationis à quo, negandum est istam propositionem, *Deus non decernit creare mundum, esse falsam*: quia cum Verbum decernit, aut non decernit, significet de futuro, & actus divinæ voluntatis, quò Deus determinatur, sit ei præfens in omni signo in quo (eò quòd mensuratur æternitate, & intuitivè ab illo cognoscatur) oportet ut respectu intellectus divini semper sit falsa illa propositio de futuro, *Deus decernit*; ac proinde ejus contradictoria, nimirum, *de futuro non decernit*, semper vera. Adde quod, falsum est quod supponit Suarez in argumento: unam scilicet ex propositionibus contradictoriis de futuro contingenti, esse determinatè veram, & alteram determinatè falsam, in signo antecedenti divinum decretum, de quo fusè articulo sequenti.

103 Ad ultimum nego Minorem: Ad cujus primam probationem dicendū est, Deum cognoscere per scientiam simplicis intelligentiæ, suum decretum ut possibile; sumendo possibile improprie, & largo modo: secus si in propria & stricta significatione, usurperetur. Possibile enim potest sumi duobus modis: primò improprie, & in ampla quadam significatione; prout scilicet significat illud quod absolutè non repugnat. Secundò proprie & strictè, & prout denotat illud

A quod continetur solùm in potentia causæ, omnino indifferentis & indeterminatæ ad ejus productionem. Quamvis ergo divina decreta possint dici possibilea primo modo, quia non repugnant esse (in quo etiam sensu, divina essentia, attributa, divinæ personæ, & omnia quæ sunt in Deo, possibilea dici possunt.) in secunda tamen acceptione divina decreta non possunt esse, nec cognosci à Deo ut possibilea: ad hoc enim necessarium esset, ut Deus cognosceret in aliquo signo, & instanti rationis in quo, & non solam à quo, suam voluntatem, ut omnino indifferentem, & indeterminatam ad futuritionem, vel non futuritionem rerum: quod repugnare jam ostendimus.

B Ad secundam probationem Minoris principalis, respondeo primò negando Antecedens: Supposito enim quòd Deus ab æterno creasset Angelum diligentem, ejus dilectio non posset ab illo cognosci ut futura, quia essentia Angeli esset eà tantum prior, prioritare à quo, quæ (ut ostendimus) non sufficit ad futuritionem, etiam virtuales.

C Secundò, dato & non concesso Antecedente, negatur Consequentia & paritas. Ratio disparitatis est, quia in tali casu, substantia Angeli, ejusque dilectio, per accidens tantum mensurarentur æternitate, tanquam mensurà non sibi proprià, & essentiali: At verò divinum decretum, mensuratur æternitate, tanquam mensurà proprià & sibi essentiali.

ARTICULVS IV.

An Deus cerò præsciat futura contingentiæ, & libera in eorum voluntate objectivæ

§. I.

Proponitur status questionis.

Notandum primò: Duplicem à Philosophis distingui veritatem, unam formalem quæ residet in intellectu cognoscente; alteram objectivam, quæ est in ipso objecto cognito, & quæ consistit in connexionè prædicati cum subiecto quæ si sit necessaria, & fundata in natura, & quidditate objecti, propositio quæ illam enuntiat, dicitur necessaria, & æternæ veritatis: in autem contingens, & proveniens ab extrinseco, vocatur de futuro contingenti.

Notandum secundò, sive potius supponendum, Propositiones de futuro contingenti, esse determinatè veras, aut falsas ab æterno, pro omni instanti reali: quia nullum potest assignari instans reale, in quo Deus non se determinaverit, absolute, vel conditionatè, circa futuritionem, vel non futuritionem omnium rerum possibilem, mediante decreto absoluto, vel conditionato: unde dependenter à tali decreto, ab æterno in Deo existente, res omnes contingentes, & libera, sunt ab æterno determinatè futura, vel non futura, & consequenter propositiones de illis enuntiatæ, determinatè veræ vel falsæ in omni instanti reali. Hoc tamen non obstante, Theologi distingunt in Deo duo signa vel instanta rationis (abstrahendo ab eo quòd sunt instanta rationis in quo, vel solam à quo) in quorum priori Deus intelligitur in sua natura constitutus, cum suis attributis essentialibus, & ut cognoscens omnia possibilea per scientiam simplicis intelligentiæ, nihil tamè adhuc determinans circa futuritionem.